

BEDRIJVEN STRIJDEN TEGEN ONRECHT

... De zorgen over bedrijven die zich terugtrekken uit Israël zijn niet terecht. Van een boycot of nationale politiek, zoals gesuggereerd door Kees van der Staaij (SGP) is geen sprake. Het gaat hier om internationale regels, die niet alleen gericht zijn op Israël.

Deze Nederlandse bedrijven hebben dit besluit genomen omdat de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties in 2011 regels heeft aangenomen (de Ruggie-beginselen), die bedrijven verplichten om bij het zakendoen te voorkomen dat ze betrokken raken bij schending van het internationale recht of van mensenrechten. Deze regels waren nodig, omdat veel internationaal opererende bedrijven betrokken kunnen zijn bij schending van mensenrechten, terwijl ze daar niet of nauwelijks voor ter verantwoording kunnen worden geroepen. De nieuwe VN-regels kunnen weliswaar niet bij de rechter worden afgedwongen maar bedrijven voelen een steeds grotere maatschappelijke en politieke druk om zich er aan te houden.

Wat is het probleem met Israël? Sinds 1967 bezet Israël de Golanhoogte en de Westelijke Jordaanoever, inclusief Oost-Jeruzalem. In de afgelopen decennia heeft Israël deze gebieden in toenemende mate gebruikt voor de bouw van nederzettingen. In brede kring wordt aangenomen dat dit in strijd is met het internationale recht (de Vierde Geneefse Conventie), die verbiedt om eigen burgers naar bezette gebieden te verhuizen.

onteigeningen

De bouw van deze nederzettingen gaat vaak gepaard met onteigeningen van land dat al decennia in handen kan zijn van een Palestijnse familie. Omdat het bezette gebied geen kadaster kent, kunnen de Palestijnen hun eigendom echter meestal niet afdoen bewijzen en krijgen ze geen of nauwelijks compensatie voor de onteigening.

Wanneer een Nederlands bedrijf samenwerkt met een Israëlisch bedrijf dat actief is in de bezette gebieden, is er dus een gerede kans dat het betrokken raakt bij schending van internationaal recht of mensenrechten. In zo'n geval is een bedrijf volgens de regels van de Verenigde Naties verplicht om daar nauwkeurig onderzoek naar te doen en de feiten in kaart te brengen. Dat heb-

Een jongen kruipt onder het hek door dat de Westelijke Jordaanoever scheidt van Israël.

ben de Nederlandse bedrijven die deze week in het nieuws waren ook gedaan en ze zijn tot de conclusie gekomen dat betrokkenheid bij de rechtsschendingen alleen kan worden voorkomen door zich terug te trekken en de banden met de betrokken Israëlische bedrijven te verbreken. Donderdag maakte pensioenfonds ABP bekend dat het eveneens in gesprek is met Israëlische banken, maar dat het nog te vroeg is voor een besluit.

geen boycot

Deze besluiten betekenen niet dat de Nederlandse bedrijven Israël boycotten. Het betekent evenmin dat de Nederlandse bedrijven Israëlische bedrijven boycotten. PGGM blijft bijvoorbeeld actief in Israël. De keuze van deze bedrijven betekent slechts dat zij niet aan commerciële activiteiten willen meedoen, die een ondersteuning betekenen van de nederzettingen in de bezette gebieden.

De keuzes van deze bedrijven hebben evenmin iets te maken met nationale politiek. De bedoeling van de VN-regels is juist om te voorkomen dat bedrijven moeten varen op de politieke wind van de dag. Die regels zijn vanzelfsprekend niet alleen van toepassing in Israël, maar in de hele wereld en dus ook in andere landen in het Midden-Oosten. Te denken valt aan een voetbalclub die

meedoet aan een toernooi in Abu Dhabi dat geen mensen toelaat met een Israëlisch paspoort, of een bedrijf dat betrokken is bij bouwactiviteiten in Qatar waar werknemersrechten met voeten worden getreden.

Dat sommigen nu zeggen dat er een boycotsfeer rond Israël heerst, is dan ook onbegrijpelijk. De minister van Buitenlandse Zaken heeft terecht gezegd dat van een boycot geen sprake is. Hij kan daar nog aan toevoegen dat hij eind 2012 met zijn EU-collega's heeft afgesproken dat de EU na 2014 geen Israëlische projecten in de bezette gebieden meer financiert. Het gaat dan dus niet alleen om de nederzettingen maar om alle Israëlische activiteiten in de bezette gebieden. Ook dat is geen boycot van Israël want de samenwerking met Israël zal gewoon doorgaan als het gaat om activiteiten binnen de grenzen van 1967.

Deze richtlijnen zijn bestemd voor de EU-instellingen, maar zij roepen de vraag op of verantwoord handelende ondernemingen op grond van de VN-regels soortgelijke stappen moeten nemen. Dat zou betekenen dat deze bedrijven hun betrokkenheid in alle projecten of activiteiten van Israëlische bedrijven in de bezette gebieden tegen het licht moeten houden, ook als die niet gerelateerd zijn aan nederzettingen. Het ligt voor de hand dat na de

handelsmissie naar Israël en de Palestijnse gebieden in december onder leiding van premier Rutte, diverse Nederlandse bedrijven met deze vragen worden geconfronteerd.

Vitens

Meer dan illustratief in dit verband is dat Vitens zijn beslissing deels baseerde op een VN-rapport waarin wordt vermeld dat Mekorot sinds 1982 de waterautoriteit in de bezette gebieden is. Volgens hetzelfde rapport gebruikt Israël 90% van het gewonnen water zelf. Als er een watertekort is, wordt de toevoer naar de Palestijnen afgesloten, maar die naar de nederzettingen niet. En in de Jordaanvallei heeft de waterwinning door Mekorot de Palestijnse bronnen ter plaatse doen opdrogen. In het licht van deze feiten verbleekt de opmerking van Mekorot dat de beslissing van Vitens niet terecht is, omdat het Israëlische bedrijf ook water levert aan de Palestijnen en dat de Palestijnen met Mekorot samenwerken. Logisch, de Palestijnen hebben geen keus. Wat Israël in de bezette gebieden veelal doet, is dus bepaald geen voorbeeld van recht doen aan de zwakken en redden van de armen. Dat Nederlandse bedrijven daar niet bij betrokken willen zijn, siert hen. Dat sommige politici de vrees van de bezetter voor een boycot echoen, siert hen niet. <